

Rokken

27. april 2020 av [ArvidQ](#) | [Rediger](#)

Gammelrokken hennes mamma vekker mange gode minna i mæ. Kor mange meter ullgarn som er spunnet på rokken, vet æ ikke. Mesteparten av ullklærne som vi sju ongan brukte, var strikka av hjemmespunna garn, så det var nok snakk om tusenvis av meter. Når æ ser på rokken, får æ et indre bilde av ho mamma som sitter og nynner foran kull-ovnen på kjøkkenet hjemme på Langstrand. Ho sitter der og får spinnehjulet til å gå rundt, mens ho taktfast trør rytmisk på trøa (tråbrettet). Det durer så fint fra spinnehjulet mens entrådsgarnet fyller spolen, der garnet fordeler seg ved bruk av spolevingen.

Ulla ho brukte til å spinne til ullgarn var ikke kjøpt fra et veveri eller ei ullgarnsforretning. Den hadde ho sjøl erverva sæ ved egenhendig saueklipping. Etter at lamminga var vel overstått, var det tid for å klippe sauane før dem blei sluppet på sommerbeite. Det var et strevsomt arbeid, for det fantes ikke elektriske klippemaskina da æ var guttunge, i hvert fall ikke på Langstrand.

Ho måtte bruke sauesaksa, ei stor og klumpat saks som var laga til formålet. Han pappa sørga for at saksen var kvessa, men han involverte sæ ikke i klippinga. For å få klipt sauene, måtte ho få den i noe som kalles for åvelta (ramle på rygg i ei stilling der sauene ikke kommer seg opp ved egen hjelp), det vil si at sauene satt

oppreist, nesten på rygg, med forbeina opp. Når sauene sitt/ ligg i denne stillinga er de rolig og lar seg klippe nesten uten motstand.

På småbruket våres hadde vi nok sau til å forsyne hele familien med kjøtt i tillegg til å selge noen lammeskrotta til slakterbutikken hennes Wæraas i Hammerfest. Erfarne klipperne, som jo ho mamma i høyeste grad var, brukte en halv times tid på å klippe en sau. Det var ikke fritt for at det verka både i rygg og arma etter ei dags økt i klippebingen. Klippinga tok ei ukes tid og ulla blei ved dagens ende stappa i striesekka i påvente av ullkjøpar'n som frekventerte bygda på sommarstid. Ull av finaste kvalitet ble tatt av til eget bruk og lagra på et tørt og luftig sted i fjøs'n, gjerne på høylemmen som nu var skrapa for tørrhøy.

Først på seinhøsten var det tid for å rense ulla og gjøre den klar for bruk. Gjennom vinterens løp hadde både gress, skitt og møkker blanda seg godt inn i ulla. Før den kunne brukes måtte den renses. Ulla som nu var tørr og til dels luftig etter lagringa på lemmen, lot seg lett bearbeide og således renses. I løpet av lagringsperioden på opptil et halvt år, hadde det meste av fjøslukta dunsta ut av ulla. Etter at ulla var grovrensa på låvebrua, tok ho den inn i kjellar'n for videre bearbeiding.

Neste trinn var å få ulla karda, nokka som skjedde i kjøkkenkroken. For å karde ull treng man håndkarda. Håndkardan ser ut som store flate hårbørsta av tre med nåler av ståltråd og kan i dag kjøpes på enkelte garnbutikka. Kor ho mamma hadde fått kardan fra, vet æ ikke. Ukarda ull er klumpat og flokat og vanskelig å bruke til nokka. For å gjøre ulla mer brukelig må den

kardes. For å få den karda måtte ho mamma ta i bruk håndkardan sine. Ho la en bit med ull mellom håndkardan og greide ulla fram og tilbake mellom dem, til alle flokan og klumpan ble borte

og endte opp som et flak med myk og luftig ull. Denne ulla var nå klar til toving eller spinning til garn.

Etter kardinga, var det å finne fram rokken. Det første ho gjorde var å bitte fast en tråd rundt spolen. Tråden måtte teites godt til slik at den ikke slura når spolen gikk rundt. Etter at ho hadde festa tråden til ulldotten som ho mata inn i rokken – mens ho trødde taktfast på tråbrettet, blei spolen fylt opp av det feilfrie garnet som ho spant. Det siste ho gjorde i prosessen var å tvinne sammen tre enkle tråda til tretrådig ullgarn. Ho brukte tre spoler til dette arbeidet. Æ kan dessverre ikke beskrive framgangsmåten mer nøyaktig, men en ting vet æ, og det er at ho var navngjeten for de fine ullgarnsproduktan sine.

Når æ nu ser på rokken og tenker på den gleden ho mamma hadde av å produsere sitt eget garn til strikketøyan sine, fylles jeg med en indre ro og kjærlige tanker om ho mamma. Hennes avslapping i en travel hverdag var håndarbeid, der strikking var en foretrukket geskjeft.

Strikkepinnene ble ikke liggende å støve ned i hennes nærvær. Mesteparten av det hjemmespunna garnet hadde fargen naturell, dvs. samme farge som ulla. Dette garnet ble etter kvært til lesta til å ha på skankan, votter som holdt nævvan varme på vinterstid og for ikke å snakke om ullbuksa som holdt oss varm fra midjen og ned. Så lenge man holdt seg tørr på kroppen, var ullbuksa deilig å ha på sæ. Hvis man var så uheldig å bli svett og varm, oppsto det en kløe som ofte var infernalsk. Det var nok mange som ble både glad og letta da stilongsen som var en miks av bomull og polyester, kom på markedet, og ullunderbuksa blei lagt bort for godt.

Mitt håp er at gammelrokken som æ har arva etter ho mamma blir tatt vare på av kommende generasjon. For å sikre arverekkefølgen, har æ bestemt at rokken må gå i arv fra kvinne til

kvinne, sjøl om det var æ som arva rokken etter ho mamma og ikke en av mine to søstre. Derfor er det ho Stine som er utpekt til å bli forvalter av rokken når æ har trokke mitt siste åndedrag. Æ håpe at ho tenker litt på ho bestemor når ho sjøl blir eldre og ser på rokken. Rokken er kjøpt i 1946, like etter krigen og er i dag ca. 74 år. Den har vært flittig brukt fra da av og til ca. 1970 da småbruket på Fjordstrand ble lagt ned. Ho mamma fortsatte med strikking og brodering helt til det siste, så ho var arbeidsom og kreativ den tøvta.